

**ΚΕΝΤΡΟ ΡΩΣΙΑΣ, ΕΥΡΑΣΙΑΣ και ΝΟΤΙΟ-ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ
ΕΥΡΩΠΗΣ**

ΜΗΝΙΑΙΟ ΔΕΛΤΙΟ *Ιανουαρίου 2010*

Ομάδα Νοτιο-ανατολικής Ευρώπης

**ΜΗΝΙΑΙΟ ΔΕΛΤΙΟ ΟΜΑΔΑΣ ΕΡΕΥΝΑΣ
ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Η ευρωπαϊκή προοπτική της Σερβίας <i>(Παναγιωτίδου Ράνια)</i>	3
Η τουρκική μειονότητα της Βουλγαρίας <i>(Γιόφτσιος Κυριάκος)</i>	7
Πολιτικό black-out στην Αλβανία <i>(Μπουτέλης Κωνσταντίνος)</i>	12
Η συμφωνία Ελλάδας-Αλβανίας για την υφαλοκρηπίδα και η σημασία της στις ελληνοτουρκικές διαφορές στο Αιγαίο <i>(Καλδή Κατερίνα)</i>	16
Ματιές στην Επικαιρότητα <i>(Επιμέλεια: Μούσση Έλλη – Σκούρτη Ελιάννα)</i>	20
Επιστημονική εποπτεία και επιμέλεια: Dr Κωνσταντίνος Φίλης	

**Copyright © Κέντρο Έρευνας Ρωσίας, Ευρασίας και Νοτιοανατολικής Ευρώπης
2010**

Η ευρωπαϊκή προοπτική της Σερβίας

Στις 22 Δεκεμβρίου του απερχόμενου έτους, ο πρόεδρος της Σερβίας, Boris Tadic, παρέδωσε στον προεδρεύοντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το δεύτερο εξάμηνο του 2009 και πρωθυπουργό της Σουηδίας, Fredrik Reinfeldt, την επίσημη αίτηση ένταξης της χώρας του στην Ε.Ε. Μετά την τελετή παράδοσης της αίτησης που πραγματοποιήθηκε στη Στοκχόλμη, ο Tadic δήλωσε πως πρόκειται για ιστορική ημέρα για τη Σερβία ενώ εξέφρασε την πεποίθηση ότι τα επόμενα χρόνια το Βελιγράδι θα έχει εκπληρώσει όλες τις απαιτούμενες προϋποθέσεις για την ένταξη στην Ένωση.

Πριν από μερικά χρόνια, το ενδεχόμενο ένταξης της Σερβίας στην ΕΕ φάνταζε απίθανο. Το παρελθόν της Σερβίας σημαδεύτηκε έντονα από το καθεστώς του Slobodan Milosevic, τους βομβαρδισμούς της χώρας από το NATO και τους αιματηρούς πολέμους που διεξήχθησαν στις αρχές της δεκαετίας του 1990 κατά τη διάρκεια της Γιουγκοσλαβικής κρίσης. Στους Γιουγκοσλαβικούς πολέμους, πολλά μέλη της ΕΕ έλαβαν ξεκάθαρα αντι-σερβική στάση ενώ συμμετείχαν και στις νατοϊκές επιχειρήσεις. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτό της Γερμανίας που πρωτοστάτησε αρχικά στην αναγνώριση της Σλοβενίας και της Κροατίας, όταν αυτές πρώτες αποσχίσθηκαν από τη Γιουγκοσλαβική Ομοσπονδία¹. Όλα αυτά είχαν θέσει τη χώρα σε μια κατάσταση απομόνωσης από την ευρωπαϊκή και διεθνή κοινότητα.

Ο στόχος της ένταξης τέθηκε πρώτα από το διάδοχο του Milosevic στην προεδρία, Vojslav Kostunica, το 2000, όμως, ουσιαστικά βήματα έγιναν τέσσερα χρόνια μετά, όταν πρόεδρος της Σερβίας ανέλαβε ο Boris Tadic. Ο Σέρβος πρόεδρος έθεσε εξαρχής βασική προτεραιότητα της πολιτικής του την ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Προέτρεψε τους Σέρβους να ξεχάσουν τις εθνικιστικές πολιτικές της περιόδου Milosevic και προασπίστηκε τη συνεργασία με τη Δύση και το άνοιγμα προς μια πιο ελεύθερη αγορά. Το 2008, όταν οι Αλβανοί ηγέτες του Κοσόβου ανακοίνωσαν ότι πρόκειται να κηρύξουν την ανεξαρτητοποίηση της σερβικής επαρχίας, υποστηριζόμενοι από δυνάμεις της Δύσης, ο Tadic προκήρυξε πρόωρες εκλογές και ζήτησε την ανανέωση της εμπιστοσύνης των Σέρβων στο πρόσωπό του με κεντρική γραμμή την πορεία ένταξης στην Ε.Ε. ανεξάρτητα από τις εξελίξεις στο

¹ Παπασωτηρίου, Χ. «Τα Βαλκάνια μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου». Εκδ. Παπαζήση ΑΘΗΝΑ 1994 σελ. 130-131.

Κόσσοβο. Το γεγονός ότι κέρδισε τη νίκη σε εκείνες τις εκλογές καταδεικνύει πως το μεγαλύτερο μέρος της σερβικής κοινής γνώμης υποστήριζε την ευρωπαϊκή πορεία της χώρας.

Για την κατάσταση της οικονομίας της, που αποτελεί ένα από τα βασικά κριτήρια στις επαφές υποψήφιων μελών με την Ευρωπαϊκή Ένωση, αρχικά η Σερβία, στην κατηγοριοποίηση της Παγκόσμιας Τράπεζας, κατατάσσεται στις χώρες με κατά κεφαλή υψηλό μεσαίο εισόδημα (3.705 \$ - 11.455 \$). Το εξωτερικό της χρέος ανέρχεται στα 26,2 δις \$, αντιστοιχία 26,9% του ΑΕΠ, ωστόσο πρέπει να σημειωθεί ότι έχει μειωθεί σε σχέση με παλαιότερα έτη κυρίως λόγω διαγραφής χρεών². Η οικονομία της είναι υπό μετάβαση ενώ ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου την εντάσσει στις αναπτυσσόμενες χώρες. Επιπλέον, η σερβική οικονομία αντιμετωπίζει το γενικότερο πρόβλημα ανταγωνιστικότητας των Δυτικών Βαλκανίων. Η εξειδίκευση σε συγκεκριμένα προϊόντα (κλωστοϋφαντουργικά και υποδήματα) καθιστά τα κράτη των Δυτικών Βαλκανίων μη δυνάμενα να αντιμετωπίσουν τον διεθνή ανταγωνισμό από τις ασιατικές χώρες που διαθέτουν συγκριτικά χαμηλότερο συντελεστή εργασίας στο κόστος παραγωγής. Συνολικά, η οικονομία της Σερβίας σε σχέση με αυτές των άλλων χωρών των Δυτικών Βαλκανίων βρίσκεται σε πλεονεκτικότερη θέση (με εξαίρεση την Κροατία) αλλά υποφέρει από τις ίδιες παθογένειες. Παθογένειες που μεταφράζονται σε αυξημένες οικονομικές ανισότητες μεταξύ της Σερβίας και των αναπτυσσόμενων χωρών και που χρήζουν άμεσων μεταρρυθμίσεων, τις οποίες η Σερβία, όπως έχουν σημειώσει και ευρωπαϊκές εκθέσεις, έχει τη διοικητική ικανότητα να τις εφαρμόσει.

Ωστόσο, η προοπτική της σερβικής ένταξης συναντά κυρίως πολιτικά εμπόδια που παραμερίζουν σε σημαντικό βαθμό οικονομικούς δείκτες, καθώς προκαλεί ποικίλες αντιδράσεις στα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Από τη μια πλευρά, η Ελλάδα (που διατηρεί παραδοσιακά πολύ καλές σχέσεις με τη Σερβία), η Ιταλία, η Βουλγαρία και η Σλοβενία τάσσονται υπέρ της σερβικής ένταξης, καθώς θεωρούν πως θα συμβάλλει στην ειρήνη και στη σταθερότητα της περιοχής. Δεν πρέπει να λησμονείται ότι η Σερβία κατέχει σημαντική στρατηγική θέση και αποτελεί το κυριότερο κράτος στην περιοχή των Δυτικών Βαλκανίων. Από την άλλη πλευρά,

²Πυρίδη, Π. Θ. «Τα Δυτικά Βαλκάνια στις σύγχρονες διεθνείς οικονομικές σχέσεις» στο Περράκη, Σ. (επιμέλεια) «Ματιές στο σύγχρονο τοπίο των Δυτικών Βαλκανίων». Εκδ. Ι. Σιδέρης ΑΘΗΝΑ 2009 σελ. 416.

όμως, χώρες με «ειδικό βάρος» μέσα στη Ένωση όπως η Βρετανία, η Γερμανία και η Ολλανδία πιστεύουν πως η αίτηση της Σερβίας ήταν πρόωρη και διατηρούν τις επιφυλάξεις τους για το εάν θα μπορέσει το Βελιγράδι να γίνει πλήρες μέλος της Ε.Ε.

Δυο είναι τα αγκάθια για τον σκεπτικισμό των ευρωπαϊκών χωρών. Το ένα είναι η κατάσταση στο Κόσσοβο. Ενώ η Σερβία έχει προσφύγει στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης κατά της μονομερούς ανεξαρτησίας του Κοσσόβου, 22 από τα 27 κράτη μέλη της Ε.Ε. το έχουν αναγνωρίσει. Όσο, λοιπόν, το ζήτημα του Κοσσόβου εκκρεμεί, η Σερβία δεν μπορεί να γίνει δεκτή στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Εξάλλου, οι Ευρωπαίοι έχουν αρνητικό παράδειγμα με την ένταξη της Κύπρου. Δύσκολα θα επιτρέψουν να εισέλθει στους κόλπους της Ένωσης ακόμα ένα κράτος με ανοιχτά εδαφικά ζητήματα. Το άλλο αγκάθι αφορά στην αδυναμία της κυβέρνησης του Βελιγραδίου να συλλάβει τους κατηγορούμενους για εγκλήματα πολέμου κατά τη διάρκεια της Γιουγκοσλαβικής σύρραξης. Παρά τη σύλληψη του Radovan Karadzic (πρόεδρος της Σερβικής Δημοκρατίας της Βοσνίας Ερζεγοβίνης στη διάρκεια του Βοσνιακού Πολέμου και κατηγορούμενος για τη σφαγή της Σρεμπρένιτσα το 1995), τον Ιούλιο του 2008 και την παραπομπή του σε δίκη από το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο για την πρώην Γιουγκοσλαβία, που προκάλεσε ικανοποίηση στην κοινή γνώμη, η Σερβία αδυνατεί να συλλάβει τους Ratko Mladic και Goran Hadzic. Ο πρώτος ήταν πρώην Σερβο-βόσνιος διοικητής που μεταξύ άλλων είχε συμμετάσχει και στη σφαγή της Σρεμπρένιτσα και ο δεύτερος ήταν ηγέτης των Κροατών της Σερβίας. Ωστόσο, όσον αφορά στο τελευταίο, στην έκθεση του γενικού εισαγγελέα του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου, η συνεργασία της Σερβίας με το Δικαστήριο χαρακτηρίζεται ιδιαίτερα ικανοποιητική.

Αξίζει να σημειωθεί πως, εκτός από την έκθεση του εισαγγελέα, άλλοι δυο παράγοντες συνέβαλαν στην ενίσχυση της αίτησης του Βελιγραδίου. Ο πρώτος είναι η απελευθέρωση του καθεστώτος βίτσα για τις χώρες της Συνθήκης του Σένγκεν. Οι Σέρβοι υπήκοοι θα μπορούν να ταξιδεύουν και να εγκαθίστανται στο χώρο του Σένγκεν, χωρίς, όμως, να εργαστούν. Ο δεύτερος είναι το «ξεπάγωμα» της «Ενδιάμεσης Συμφωνίας» της Σερβίας με την Ε.Ε. Αμφότερα αποτελούν βήματα απεμπλοκής της επικύρωσης της Συμφωνίας Σταθεροποίησης και Σύνδεσης που, μάλιστα, αναμένεται να συμβάλλει σημαντικά στον εκσυγχρονισμό της σερβικής οικονομίας.

Αν και ο δρόμος της ευρωπαϊκής προοπτικής της Σερβίας φαίνεται μακρύς και με εμπόδια, η ημερομηνία ένταξης αναμένεται μεταξύ 2014-2018. Μια πρόβλεψη,

ωστόσο, που ακόμα παραμένει αμφισβητήσιμη, καθώς πολλοί θεωρούν ότι η οικονομική κρίση θα αποτρέψει για αρκετό χρονικό διάστημα περαιτέρω κύματα διεύρυνσης της Ένωσης. Για τη Σερβία ο αντίκτυπος της κρίσης ήταν ιδιαίτερα σοβαρός στην οικονομία της με αποτέλεσμα η χώρα να καταφύγει σε δανειοδότηση από το ΔΝΤ. Ωστόσο, τα μέτρα που προωθεί το ΔΝΤ (μείωση δημοσίων εξόδων και αριθμού δημοσίων υπαλλήλων) είναι πολύ πιθανό να αυξήσουν τα κρούσματα διαφθοράς, γεγονός που θα δυσχεράνει την σερβική ευρωπαϊκή προοπτική, τη στιγμή που η Ένωση δίνει ιδιαίτερο βάρος στα κριτήρια της «καλής διακυβέρνησης»³.

Παρά τις δύσκολες αντικειμενικές συνθήκες, το μεγαλύτερο «όπλο» που διαθέτει η Σερβία είναι η ισχυρή πολιτική βούληση και η ένθερμη υποστήριξη των πολιτών της στην προοπτική αυτή. Η χώρα πρέπει να λύσει άμεσα τα ζητήματα που την αφορούν και επιπλέον να προβεί στις αναγκαίες πολιτικές και οικονομικές μεταρρυθμίσεις ώστε να πληροί τα κριτήρια της Κοπεγχάγης. Σε κάθε περίπτωση, η Σερβία δηλώνει αποφασισμένη να κερδίσει το ευρωπαϊκό «στοίχημα».

Η τουρκική μειονότητα της Βουλγαρίας

Ένα θέμα που άπτεται ανθρωπίνων δικαιωμάτων και έχει προκαλέσει πολλές συζητήσεις στη Βουλγαρία είναι η μετάδοση ενός δελτίου ειδήσεων στα τούρκικα από την κρατική τηλεόραση. Το συγκεκριμένο πρόγραμμα προβάλλεται ήδη από το 2000 και διαρκεί δέκα λεπτά. Το ακραίο υπερεθνικιστικό κόμμα ΑΤΑΚΑ ύστερα από την συγκέντρωση 48 βουλευτικών υπογραφών -που απαιτούνται για την διενέργεια δημοψηφίσματος- και πενταετή πίεση ζητά την κατάργηση του δεκάλεπτου αυτού δελτίου. Η πρωτοβουλία αυτή έχει πυροδοτήσει ευρύτατες συζητήσεις και έχει προσελκύσει τη διεθνή προσοχή, κυρίως γιατί εμπλέκει τα μειονοτικά δικαιώματα. Στη Βουλγαρία του σήμερα η τουρκική μειονότητα απολαμβάνει πολλά δικαιώματα ενώ η ελεύθερη ανάπτυξη του πολιτισμού της είναι συνταγματικά κατοχυρωμένη. Αυτή η κατάσταση, όμως, δεν ήταν δεδομένη τα προηγούμενα χρόνια, καθώς το κομμουνιστικό καθεστώς είχε στερήσει πολλά από τα δικαιώματα της μειονότητας.

³ Derens, J. «Ατελείωτοι αρραβώνες ανάμεσα στις Βρυξέλλες και τα Βαλκάνια». Le courrier de Balkans. Δημοσιεύτηκε στις 07-12-2009. [Ανακτήθηκε στις 15-01-2010].

Στο παρόν άρθρο θα γίνει μια παρουσίαση των σημαντικότερων σταθμών της πορείας της τουρκικής μειονότητας της Βουλγαρίας κατά την κομμουνιστική περίοδο.

Οι πρώτοι Τούρκοι άρχισαν να κατοικούν στη Βουλγαρία μετά την κατάκτηση της από τους Οθωμανούς τον 14^ο αιώνα. Μετά την κατάρρευση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και τη δημιουργία του σύγχρονου βουλγαρικού κράτους υπήρξαν μαζικά και διαδοχικά κύματα Τούρκων μεταναστών που εγκατέλειψαν τη Βουλγαρία, κυρίως προς την Τουρκία, αφήνοντας, ωστόσο, συμπαγείς κοινότητες τουρκικού πληθυσμού κυρίως νότια της χώρας στον ποταμό Αρδά, βόρειο-ανατολικά στην περιοχή της Δοβρουτσάς αλλά και κεντρικά και ανατολικά του όρους Stara Planina και στα βουνά της Ροδόπης.

Μέχρι την πρόσφατη εκστρατεία αφομοίωσης στα τέλη του 1984 και στις αρχές του 1985, οι Τούρκοι (ως εθνοτική ομάδα) είχαν αναγνωριστεί ως εθνική μειονότητα μαζί με άλλες εθνοτικές ομάδες. Ακόμα, όμως, και η αναγνώριση αυτή περιοριζόταν στη γενική αντίληψη περί μειονοτήτων στη Βουλγαρία και στις διατάξεις του Συντάγματος του 1971. Στο Σύνταγμα του 1947 δεν υπήρχε καμιά αναφορά σε εθνικές μειονότητες παρά μόνο «σε πολίτες μη-βουλγαρικής καταγωγής» (άρθρο 45). Ως το 1985 οι μόνες αναγνωρισμένες μειονότητες ήταν οι -μικροί σε πληθυσμό- Αρμένιοι και Εβραίοι.

Σε απογραφή του 1965 καταγράφονται 746.755 Τούρκοι, σημειώνοντας αύξηση περίπου 90.000 από την απογραφή του 1956. Έκτοτε δεν υπάρχουν επίσημα στοιχεία για τον πληθυσμό των μειονοτήτων στη Βουλγαρία και το 1975 έπαυσε να αναγράφεται η εθνικότητα στις ταυτότητες. Ωστόσο, είναι κοινώς αποδεκτό ότι 900.000 ή το 10% του πληθυσμού της Βουλγαρίας είναι Τούρκοι ενώ κάποιοι παρατηρητές πιστεύουν ότι μπορεί να φτάνουν το 1,5 εκατομμύριο.

Αρκετές φορές μετά το τέλος του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου η Βουλγαρία και η Τουρκία ήρθαν κοντά σε συμφωνία για τη μετανάστευση Τούρκων από τη Βουλγαρία προς την Τουρκία. Μεγάλος αριθμός άφησε την Βουλγαρία την περίοδο 1949-1951. Τον Αύγουστο του 1950 η βουλγάρικη κυβέρνηση ανακοίνωσε ότι 250.000 Τούρκοι πήραν σχετική άδεια να αναχωρήσουν. Η τουρκική κυβέρνηση δήλωσε αδυναμία στην υποδοχή τόσο μεγάλου αριθμού ατόμων σε τόσο σύντομο χρονικό διάστημα και τον Νοέμβριο του 1950 έκλεισε τα σύνορα. Δύο μήνες αργότερα οι εμπλεκόμενες πλευρές έφτασαν σε συμφωνία και δεκτοί γίνονταν οι Τούρκοι που είχαν πάρει άδεια εισόδου από το τουρκικό κράτος. Παρά τη συμφωνία, η Βουλγαρία συνέχισε να πιέζει τους Τούρκους να φύγουν, γι' αυτό και η Τουρκία

έκλεισε για ακόμα μια φορά τα σύνορα. Σύμφωνα με τις τουρκικές αρχές, η Βουλγαρία πλαστογράφησε την τουρκική άδεια εισόδου για να μπορεί να διώξει όσους Τούρκους μπορούσε. Υπολογίζεται ότι την περίοδο αυτή τη Βουλγαρία άφησαν 155.000 άτομα.

Το 1968 μια ακόμα συμφωνία επιτεύχθηκε για την αναχώρηση και των άμεσων συγγενών όσων είχαν φύγει την περίοδο 1944-1951, η οποία έληγε σε δέκα χρόνια. Τα τελευταία επίσημα έγγραφα γι' αυτούς που μετανάστευσαν αναφέρουν ότι με αυτήν τη συμφωνία αναχώρησαν 52.392 άτομα μέχρι τον Αύγουστο του 1977· τουρκική δήλωση, όμως, αναφέρει ότι συνολικά 130.000 έφυγαν σε αυτή την περίοδο. Μετά από την λήξη αυτής της συμφωνίας όλες οι μεταναστεύσεις, εκτός από κάποιες μεμονωμένες περιπτώσεις, σταμάτησαν. Κατά την διάρκεια της αφομοιωτικής πολιτικής του 1984-1985, οι αρχές αρνήθηκαν την ύπαρξη Τούρκων στη Βουλγαρία και ισχυρίστηκαν ότι οι Τούρκοι ήταν στην πραγματικότητα απόγονοι Σλάβων που εξισλαμίσθηκαν βίαια κατά την περίοδο της οθωμανικής αυτοκρατορίας και γι' αυτό δεν υπήρχε ανάγκη για υπογραφή περαιτέρω συμφωνιών. Συνεχίζοντας αυτή την πολιτική κατά του τουρκικού στοιχείου και θέτοντας αυστηρούς περιορισμούς στην ελευθερία μετακίνησης των Βουλγάρων υπηκόων προς τις άλλες χώρες, ήρθε σαν αποτέλεσμα τον Αύγουστο του 1989 η μετανάστευση 300.000 Τούρκων προς την Τουρκία οικειοθελώς.

Μετά το τέλος του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου, το Βουλγαρικό Κομμουνιστικό Κόμμα (Β.Κ.Κ.) ανήλθε στην εξουσία. Το πρώτο Σύνταγμα της Λαϊκής Δημοκρατίας της Βουλγαρίας υιοθετήθηκε στις 4 Δεκεμβρίου του 1947 και περιείχε πρόβλεψη για μειονοτικές ομάδες. Για παράδειγμα, στο άρθρο 71 αναφέρεται ότι παρ' όλο που η βουλγαρική γλώσσα ήταν υποχρεωτική στα σχολεία, οι εθνικές μειονότητες είχαν το δικαίωμα να μάθουν τη δική τους γλώσσα και να αναπτύξουν τον δικό τους ιδιαίτερο πολιτισμό. Δημιουργήθηκε και τμήμα τουρκικής γλώσσας στο πανεπιστήμιο της Σόφιας και άρχισαν να εκδίδονται και βιβλία στην τουρκική γλώσσα. Αργότερα, όμως, τα σχολεία τουρκικής γλώσσας συγχωνεύτηκαν με τα βουλγαρικά σχολεία και στην αρχή της δεκαετίας του 1970 η διδασκαλία της τουρκικής σταμάτησε. Το τμήμα τουρκικής γλώσσας στο πανεπιστήμιο της Σόφιας, το οποίο ήλκυε ένα μεγάλο αριθμό φοιτητών, από τους οποίους το 70% υπολογίζεται ότι ήταν Τούρκοι, έπαψε να δέχεται φοιτητές. Το 1974 ολόκληρο το τμήμα έκλεισε και αντικαταστάθηκε με ένα τμήμα αραβικών σπουδών με νέο προσωπικό και με λίγους φοιτητές – κυρίως παιδιά διπλωματικού προσωπικού που βρισκόταν σε

αραβικές χώρες. Και αν με αυτή την τακτική η Βουλγαρία ήθελε να αποτρέψει τη συγκρότηση ομάδας διανοούμενων, που μπορεί να οδηγήσουν σε κίνημα στο μέλλον για τα μειονοτικά δικαιώματα, αυτό κρίθηκε αντιπαραγωγικό, καθώς εξανάγκασε τους Τούρκους να οδηγηθούν σε τομείς με καλύτερες προοπτικές.

Μετά το 1951 η βουλγαρική κυβέρνηση και το Κομμουνιστικό Κόμμα έκαναν προσπάθειες για να ενσωματώσουν τους Τούρκους στο κράτος και στην κομματική μηχανή, δεχόμενοι μεγάλο αριθμό στο Β.Κ.Κ.. Παρ' όλη, όμως, την προσπάθεια υπήρξε συνεχής κριτική στις επίσημες ανακοινώσεις για την έλλειψη κομματικής πειθαρχίας και σοσιαλιστικής συνείδησης. Το 1971 το πρόγραμμα του Β.Κ.Κ. ανέφερε ότι οι πολίτες της χώρας που είναι διαφορετικής εθνικής καταγωγής «θα έρθουν πιο κοντά». Στα μέσα της δεκαετίας του 1970 η χρήση του όρου «ενοποιημένο βουλγαρικό σοσιαλιστικό έθνος» έγινε καθημερινή φράση στις επίσημες ανακοινώσεις και στις ομιλίες. Σε μια ομιλία το Μάρτιο του 1985 ο Στάνκο Τοντόροφ, ο επόμενος πρόεδρος της Εθνοσυνέλευσης, δήλωσε κατηγορηματικά ότι η Βουλγαρία αποτελεί κράτος μια εθνικής ομάδας και ότι το βουλγαρικό έθνος δεν αποτελείται από αλλά έθνη. Οι Τούρκοι κρίθηκαν ακατάλληλοι να στελεχώσουν τα σώματα ασφαλείας. Οι Τούρκοι φαντάροι υπηρετούσαν σε άοπλες μονάδες και μισθώνονταν σε κατασκευές κτιρίων κοινής ωφέλειας. Το συμπέρασμα είναι ότι οι βουλγαρικές αρχές δεν εμπιστεύονταν τους Τούρκους ώστε να εκπαιδευτούν στο στρατό.

Οι Πομάκοι (Μουσουλμάνοι- γηγενές θρακικό φύλο) και οι Τούρκοι (με εξαίρεση τους Γκαγκαούζους, που είναι ελάχιστοι και είναι χριστιανοί ορθόδοξοι και ζουν στη περιοχή της Βάρνας) είναι Μουσουλμάνοι. Καθώς η θρησκεία μέχρι αυτό τον αιώνα ήταν καθοριστικός παράγοντας, πολύ περισσότερο από τη γλώσσα, στην διαφοροποίηση μεταξύ διάφορων ομάδων, όπως οι Πομάκοι, ένιωθαν μεγαλύτερη συγγένεια με τους Τούρκους παρά με τους Χριστιανούς Βούλγαρους. Η θρησκευτική υπακοή είναι μεγαλύτερη ανάμεσα στις ομάδες των Τούρκων παρά στους Σλάβους Βούλγαρους. Η κληρονομιά της ισλαμικής πίστης θεωρήθηκε από τις αρχές παράγοντας ανυπακοής προς το κομμουνιστικό καθεστώς. Πολλές προσβολές παρατηρήθηκαν ενάντια στη διείσδυση του Ισλάμ στη χώρα και στα ισλαμικά ήθη, όπως η νηστεία τον μήνα Ραμαζάν και η περιτομή των νεαρών αντρών.

Πολλές φορές γίνεται σκόπιμα συγκεχυμένη η διαφορά μεταξύ Πομάκων και Τούρκων και σε πολλές περιπτώσεις οι Τούρκοι δέχονται την ίδια πίεση με τους Πομάκους (οι οποίοι αφομοιώθηκαν βιαίως το 1970), ειδικά με τις μετεγκαταστάσεις

ολόκληρων κοινοτήτων ως μέσο πίεσης, και με την παρακίνηση να αλλάξουν τα ονόματα τους από μουσουλμανικά σε βουλγαρικά με σκοπό να απαρνηθούν την θρησκεία και την ταυτότητα τους. Αυτή η συγκεχυμένη κατάσταση μεταξύ Τούρκων και Πομάκων σκοπίμως χρησιμοποιήθηκε από τις βουλγάρικες αρχές μέχρι την εκστρατεία «αλλαγής ονομάτων» το 1984-5.

Στα τέλη του 1984 και στις αρχές του 1985 οι βουλγαρικές αρχές, σύμφωνα με την πολιτική να κάνουν την Βουλγαρία ένα «ενοποιημένο σοσιαλιστικό έθνος», διεξήγαγαν σε όλη τη χώρα μια εκστρατεία για τη βίαιη αφομοίωση ολόκληρης της τουρκικής μειονότητας⁴. Τανκς και στρατιώτες περικύκλωσαν τα τουρκικά χωριά και οι κάτοικοι παρακινήθηκαν, κάτω από την απειλή των όπλων, να αλλάξουν τα ονόματα τους από τουρκικά-μουσουλμανικά σε βουλγαρικά. Η ομιλία της τουρκικής γλώσσας απαγορεύτηκε με απειλή προστίμου ή άλλη τιμωρία, πολλά τεμένη έκλεισαν και διάφορα ισλαμικά έθιμα, όπως η περιτομή των νεαρών αντρών, απαγορεύτηκαν και τιμωρία ήταν η φυλάκιση των γονιών ή αυτού που τελούσε την πράξη. Στις μεγάλου εύρους διαδηλώσεις ενάντια σε αυτή την πολιτική από Τούρκους, ειδικότερα στα νότια της χώρας όπου άρχισε η εφαρμογή της πολιτικής αυτής, οι αρχές ανταποκρίθηκαν με βία. Μέχρι τότε οι αρχές αρνούσαν την ύπαρξη μειονότητας με τον ισχυρισμό ότι αποτελούσαν απόγονους Βουλγάρων που εξισλαμίσθηκαν κατά την περίοδο των Οθωμανών και που ζητούσαν νέα ονόματα ως μέρος εθελοντικής και αυθόρμητης διεργασίας «αναγέννησης». Η σύντομη περίοδος ηρεμίας που ακολούθησε τα γεγονότα και κατά την οποία η τουρκική μειονότητα αποδέχτηκε την υπάρχουσα κατάσταση τερματίστηκε τον Μάιο του 1989.

Οι διαμαρτυρίες του 1989 ξεκίνησαν με απεργούς πείνας στις πόλεις Silistra, Sumen και Razgrad. Αργότερα οι κινητοποιήσεις κλιμακώθηκαν με ειρηνικές μαζικές διαδηλώσεις αλλά συνάντησαν τη βίαιη καταστολή από τις αρχές. Οι περιοχές υπό αναταραχή τέθηκαν κάτω από στρατιωτικό νόμο ενώ οι κάτοικοι βίωσαν εκτεταμένες επιθέσεις και αυθαίρετη κρατική βία. Στις 15 Ιουνίου σε μία ανακοίνωση στους πρέσβεις των χωρών που συμμετείχαν στην εκδήλωση του ΟΑΣΕ που έλαβε μέρος στο Παρίσι ο υπουργός Εξωτερικών, I.Ganev, έδωσε μια λεπτομερή λίστα των διαδηλώσεων και των ταραχών που είχαν συμβεί στην Βουλγαρία μεταξύ 20-27

⁴ Karpat, Can. «Bulgarian Turks: from assimilation to power». AXIS information & analysis. Δημοσιεύτηκε στις 20-11-2005. [Ανακτήθηκε 14-01-2010]. <http://www.axisglobe.com/article.asp?article=485>

Μαΐου⁵. Παράλληλα, επέρριψε ευθύνες στις ενέργειες των τουρκικών μυστικών υπηρεσιών σχετικά με το υπάρχον πρόβλημα μεταξύ Βούλγαρων μουσουλμάνων και Τούρκων.

Μεταψυχροπολεμικά, το βουλγαρικό κράτος επανέφερε πολλά από τα δικαιώματα που είχε στερηθεί η μειονότητα τα προηγούμενα χρόνια. Κύριο ρόλο σε αυτή την εξέλιξη διαδραμάτισαν αφενός η ένταξη της Βουλγαρίας στην ΕΕ, αφετέρου η συμμετοχή της μειονότητας στο πολιτικό σύστημα της χώρας μέσα από την «Κίνηση Δικαιωμάτων και Ελευθεριών» του Ahmet Dogan. Παρ' όλο που δεν απουσιάζουν, ακόμα και σήμερα, φαινόμενα προσβολής των δικαιωμάτων της, όπως η προσπάθεια για διακοπή της προβολής του τουρκόφωνου δελτίου, η τουρκική μειονότητα πλέον είναι σε θέση να τα υπερασπιστεί πιο αποτελεσματικά.

Πολιτικό black out στην Αλβανία

Οι βουλευτικές εκλογές του 2009 ήταν ένας από τους σημαντικότερους σταθμούς στη μετακομμουνιστική πολιτική ιστορία της Αλβανίας. Εν όψει της ευρωπαϊκής προοπτικής και στη βάση οικοδόμησης ενός σοβαρού διεθνούς προφίλ, η ανάγκη για διενέργεια ελεύθερων, δίκαιων και διαφανών εκλογών ήταν παραπάνω από επιτακτική. Η Αλβανία έπρεπε να αποδείξει όχι μόνο στα όργανα της ΕΕ αλλά σε πολλούς διεθνείς οργανισμούς ότι έχει σημειώσει ικανοποιητική πρόοδο στην εμπέδωση των δημοκρατικών θεσμών. Αντίθετα, όμως, στις αυξημένες προσδοκίες, η εκλογική διαδικασία στιγματίστηκε από τις καταγγελίες των ηττημένων Σοσιαλιστών για παρατυπίες και καταγγελίες νοθείας.

Στις εκλογές της 28^{ης} Ιουνίου 1,54 εκ. ψηφοφόροι, δηλαδή το 49% του εκλογικού σώματος, προσήλθαν στις κάλπες για να ψηφίσουν μια από τις 35 υποψήφιες πολιτικές παρατάξεις, οι οποίες είχαν συνασπιστεί σε 4 βασικές συμμαχίες⁶. Κύριοι

⁵ Για τη πορεία της μειονότητας στη μετά-κομμουνιστική Βουλγαρία βλ. Κοπά, Μαριλένα. «Οι μειονότητες στα μετά-κομμουνιστικά Βαλκάνια *πολιτικές του κέντρου και μειονοτικές απαντήσεις*» Εκδ. ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ ΑΘΗΝΑ 1997.

⁶ Η εκλογική νομοθεσία της Αλβανίας επιτρέπει, προεκλογικά, την ένταξη των πολιτικών κομμάτων σε συμμαχίες για την από κοινού διεκδίκηση της πλειοψηφίας στο κοινοβούλιο. Στις εκλογές του 2009 οι συμμαχίες ήταν 4 : α) Συμμαχία των Αλλαγών – κυριότερο κόμμα το Δημοκρατικό του S.Berisa, β) Ενοποίηση για Αλλαγές- κυριότερο κόμμα το Σοσιαλιστικό του E. Rama, γ) Πόλος ελευθερίας –

διεκδικητές της πλειοψηφίας στο κοινοβούλιο εμφανίζονταν το Δημοκρατικό Κόμμα Αλβανίας του Sali Berisa και το Σοσιαλιστικό Κόμμα Αλβανίας του Edi Rama. Οι δημοσκοπήσεις που δημοσιεύτηκαν κατά τους προηγούμενους μήνες δεν αποκρυστάλλωναν ένα καθαρό προβάδισμα σε κάποια παράταξη, προμηνύοντας μια αμφίροπη αναμέτρηση, στην οποία κάθε πλευρά είχε την πεποίθηση ότι θα ανακηρυχθεί νικήτρια. Οι μεν Δημοκράτες θεωρούσαν τη νίκη ως το λογικό επιστέγασμα μιας επιτυχημένης τετραετίας στην κυβέρνηση με κυριότερο επίτευγμα την ένταξη της χώρας στο NATO, οι δε Σοσιαλιστές επένδυναν στην καινούρια σκέψη και αντίληψη πραγμάτων που έφερναν στην πολιτική ζωή της Αλβανίας και η οποία θα ήταν απαλλαγμένη από τις διεφθαρμένες αγκυλώσεις του παρελθόντος⁷.

Τα αποτελέσματα των εκλογών απλά επιβεβαίωσαν τις εκτιμήσεις των δημοσκοπήσεων. Το Σοσιαλιστικό Κόμμα έλαβε οριακά περισσότερες ψήφους από το Δημοκρατικό Κόμμα (40,85% έναντι 40,18%), ωστόσο η «Συμμαχία για Αλλαγές», της οποίας ηγούταν οι Δημοκρατικοί αναδείχθηκε νικήτρια αποσπώντας 70 έδρες στο Κοινοβούλιο. Η «Συμμαχία για Αλλαγές» κατέλαβε 66 έδρες και η Σοσιαλιστική Συμμαχία 4 έδρες. Εφόσον η νικήτρια παράταξη δεν εξασφάλισε τις 71 έδρες που απαιτούνται για την αυτοδυναμία, απηύθυνε πρόσκληση στη Σοσιαλιστική Συμμαχία για συμμετοχή στην κυβέρνηση. Στο νέο κυβερνητικό σχήμα, η Σοσιαλιστική Συμμαχία ανέλαβε 2 υπουργεία, ο αρχηγός του Σοσιαλιστικού Κινήματος για την Ενσωμάτωση, Ilir Meta, κρίστηκε υπουργός Εξωτερικών και αντιπρόεδρος της κυβέρνησης ενώ στο επίκεντρο των κυβερνητικών προσπαθειών τέθηκε η ένταξη στους ευρω-ατλαντικούς θεσμούς.

Οι Σοσιαλιστές κατήγγειλαν παρατυπίες και ατασθαλίες στην εκλογική διαδικασία πριν ολοκληρωθεί η καταμέτρηση των ψήφων. Να σημειωθεί ότι η καταμέτρηση των ψήφων στις αλβανικές εκλογές είναι μια χρονοβόρα διαδικασία καθώς οι κάλπες μεταφέρονται σε ειδικά «κέντρα καταμέτρησης» και τα ψηφοδέλτια προβάλλονται ένα-ένα ενώπιον πλήθους παρατηρητών. Μέσω του επικεφαλής του εκλογικού τους αγώνα, Kastriot Islami, δήλωσαν ότι θα προσφύγουν νομικά για παρεμπόδιση της

κυριότερο κόμμα το Χριστιανοδημοκρατικό του N.Ndoka, και δ) Σοσιαλιστική Συμμαχία – κυριότερο κόμμα το Σοσιαλιστικό Κίνημα του I. Meta.

⁷ Petrillo, Enza Roberta. «Albania's parliamentary election 2009: is the European dream at risk? » The Balkan analysis. Δημοσιεύτηκε στις 04-12-2009. [Ανακτήθηκε στις 11-01-2010] <http://www.balkananalysis.com/2009/04/12/albania%E2%80%99s-parliamentary-election-2009-is-the-european-dream-at-risk/>

διαδικασίας σε σημαντικές περιφέρειες στη βόρεια Αλβανία. Πιο συγκεκριμένα, οι κατηγορίες εστιάζονται για ατασθαλίες στις περιοχές των πόλεων Shkoder και Fier. Το Δημοκρατικό Κόμμα από την άλλη, και ο Sali Berisa υπεραμύνθηκαν της νομιμότητας των εκλογών, κάνοντας λόγο για «τις πιο διαφανείς εκλογές που έχει γνωρίσει ο τόπος». Οι παρατηρητές του ΟΑΣΕ, πάντως, διαπίστωσαν ότι η χώρα έχει καταγράψει πρόοδο σε σχέση με προηγούμενες διαδικασίες και ότι οι εκλογές του 2009 πραγματοποιήθηκαν σε ήρεμο κλίμα και ειρηνική ατμόσφαιρα. Δεν παρέλειψαν, ωστόσο, να σημειώσουν αρκετές παραβιάσεις της εκλογικής νομοθεσίας αλλά και εκτεταμένες περιπτώσεις «οικογενειακής ψήφου»⁸.

Μετά τη συμφωνία της Συμμαχίας των Αλλαγών και της Σοσιαλιστικής Συμμαχίας για κυβέρνηση συνεργασίας, το Σοσιαλιστικό Κόμμα αρνήθηκε να αποδεχθεί τα τετελεσμένα και να ασκήσει το ρόλο της κοινοβουλευτικής αντιπολίτευσης. Ο ηγέτης των σοσιαλιστών Edi Rama κήρυξε ανένδοτο αγώνα κατά της κυβέρνησης με κεντρικό αίτημα το άνοιγμα των καλπών και τη δημοσίευση των ψηφοδελτίων, εκλογικών καταλόγων και εγγράφων στα εκλογικά τμήματα που έγιναν οι φερόμενες παρατυπίες. Κάλεσε όλους του βουλευτές του κόμματος να απέχουν από τις κοινοβουλευτικές διαδικασίες και τους ψηφοφόρους σε μαζικές κινητοποιήσεις. Στην κορύφωση των κινητοποιήσεων, οι Σοσιαλιστές οργάνωσαν τριήμερο συλλαλητήριο στις 20-21-22 Νοεμβρίου, στο τέλος του οποίου απηύθυναν τελεσίγραφο στη κυβέρνηση να ξεκινήσει έρευνα για τις εκλογές, εντός δέκα ημερών, διαφορετικά θα προχωρήσουν σε νέες δυναμικότερες κινητοποιήσεις. Η αποχή των σοσιαλιστών από τη Βουλή έχει σημαντικό αντίκτυπο στο νομοθετικό έργο της κυβέρνησης. Όπως παραδέχτηκε και ο υπουργός Δικαιοσύνης, B.Nisani, στην επιτροπή που εποπτεύει το υπουργείο του, οι νομοθετικές ρυθμίσεις που αφορούν συστάσεις της ΕΕ δεν μπορούν να προχωρήσουν εξαιτίας της αποχής της αντιπολίτευσης. Παρόμοια κατάσταση περιγράφεται και σε άλλους κυβερνητικούς τομείς. Μια παράμετρος της εσωτερικής κρίσης που παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την Ελλάδα είναι και η διαμάχη για τη συμφωνία Ελλάδας-Αλβανίας για την υφαλοκρηπίδα. Οι Σοσιαλιστές, στα πλαίσια της ολομέτωπης επίθεσης που έχουν εξαπολύσει εναντίον του S.Berisa, κρίνουν τη συμφωνία που σύναψε η κυβέρνηση ως «αναξιοπρεπή και μειοδοτική

⁸ Έκθεση της Διεθνούς Αποστολής Εκλογικών Παρατηρητών του ΟΑΣΕ στις βουλευτικές εκλογές της Αλβανίας. http://www.osce.org/documents/odihr/2009/06/38556_en.pdf

προς τα εθνικά συμφέροντα», ενώ σχεδιάζουν μέσω του Συνταγματικού Δικαστηρίου την ακύρωσή της⁹.

Η «παράλυση» των διαδικασιών στο αλβανικό κοινοβούλιο έχει προκαλέσει το ενδιαφέρον διεθνών οργανισμών που καλούν τις αντιμαχόμενες πλευρές να δείξουν σύνεση και συμβιβαστικό πνεύμα για την εξεύρεση λύσης. Ο υπουργός Εξωτερικών της Σουηδίας, που προήδρευε της ΕΕ το προηγούμενο εξάμηνο, C.Blint, κάλεσε τα πολιτικά κόμματα να επιλύσουν το συντομότερο την κρίση, ώστε να συνεχίσει η χώρα τις προοδευτικές μεταρρυθμίσεις. Το Ευρωπαϊκό Σοσιαλιστικό Κόμμα προχώρησε ένα βήμα παραπέρα και ύστερα από τη συνεδρίαση του στην Πράγα στις αρχές Δεκεμβρίου, προέτρεψε την κυβέρνηση της Αλβανίας να διερευνήσει τις εκλογές τις 28^{ης} Ιουνίου, όπως έχει απαιτήσει το Σοσιαλιστικό Κόμμα.

Με τα σημερινά δεδομένα η επίτευξη συμβιβασμού δε φαντάζει μια πιθανή προοπτική, κυρίως λόγω της αμετακίνητης στάσης των πρωταγωνιστών της κρίσης. Η ικανοποίηση του βασικού αιτήματος της αντιπολίτευσης για άνοιγμα των καλπών και επανακαταμέτρηση των ψήφων στα αμφιλεγόμενα εκλογικά τμήματα μοιάζει μάλλον αδύνατη. Επιπλέον, το αίτημα αυτό θα είναι σε λίγο καιρό μη εφικτό, καθώς μετά από απόφαση της Κεντρικής Εφορευτικής Επιτροπής, τα ψηφοδέλτια θα καταστραφούν για να ετοιμαστούν οι κάλπες για τις δημοτικές εκλογές. Ο S. Berisa εξαρχής έχει εμμείνει στην αδιαπραγμάτευτη στάση ότι οι εκλογές ήταν δίκαιες και αδιάφθορες και ότι το αποτέλεσμα έχει επικυρωθεί και από τους διεθνείς παρατηρητές. Έχει δηλώσει ότι υποστηρίζει το διάλογο αλλά μόνο εντός του κοινοβουλίου, κάτι που απορρίπτουν οι Σοσιαλιστές, καθώς θα σήμαινε και αποδοχή του αποτελέσματος.

Εν τέλει, οι βουλευτικές εκλογές του Ιουνίου, αντί να αποτελέσουν την απόδειξη ότι η χώρα είναι το δημοκρατικό κράτος που μπορεί να διεκδικήσει την υποψηφιότητα ένταξης στην ΕΕ, προκάλεσαν μια πολύμηνη πολιτική κρίση, στη δίνη της οποίας χάνεται πολύτιμος χρόνος για πρόοδο των μεταρρυθμίσεων. Ωστόσο, ακόμα και αν οι αντιμαχόμενες πλευρές υποκύψουν στο άμεσο μέλλον στις διεθνείς πιέσεις και δεχτούν ένα συμβιβασμό, ώστε να επιστρέψει η χώρα στην κυβερνητική σταθερότητα, τα βασικά αίτια της κρίσης δε θα έχουν θεραπευτεί. Η παρούσα κρίση δεν είναι το αποτέλεσμα συγκυριών και περιστάσεων αλλά το παράγωγο βαθύτερων αδυναμιών του αλβανικού πολιτικού συστήματος. Το πρόβλημα είναι δομικό, και

⁹ Τζίμας, Σ. «Παιχνίδια των Αλβανών Σοσιαλιστών» ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ. Δημοσιεύτηκε στις 22-10-2009. [Ανακτήθηκε στις 12-01-2010]

συνίσταται στην εγγενή δυσπιστία των Αλβανών πολιτών προς το Κράτος αλλά και των κομμάτων μεταξύ τους. Η πολύ χαμηλή προσέλευση των ψηφοφόρων (πάνω από το μισό εκλογικό σώμα απείχε από τη διαδικασία) και το σύστημα καταμέτρησης των ψήφων είναι ενδεικτικά της κατάστασης. Συμπερασματικά, οι προσπάθειες για εξασφάλιση ομαλότητας και σταθερότητας στην πολιτική ζωή της Αλβανίας θα πρέπει πρωτίστως να επικεντρωθούν στην οικοδόμηση σχέσεων εμπιστοσύνης των πολιτών και προς τους δημοκρατικούς θεσμούς και προς το ίδιο το Κράτος.

Η συμφωνία Ελλάδας- Αλβανίας για την υφαλοκρηπίδα και η σημασία της για τις ελληνοτουρκικές διαφορές στο Αιγαίο

Την Πέμπτη 19 Μαρτίου 2009 μονογράφηκε στα Τίρανα συμφωνία μεταξύ Ελλάδας και Αλβανίας για την οριοθέτηση της ηπειρωτικής υφαλοκρηπίδας καθώς και άλλων θαλασσιών ζωνών που δικαιούνται οι δύο χώρες βάσει των διατάξεων του Διεθνούς Δικαίου.

Η μονογραφή έλαβε χώρα σε επίπεδο Γενικών Γραμματέων των δύο Υπουργείων Εξωτερικών¹⁰. Στις 27 Απριλίου 2009, παρουσία των δύο πρωθυπουργών, Κώστα Καραμανλή και Sali Berisa, οι Υπουργοί Εξωτερικών των δύο χωρών, Ντόρα Μπακογιάννη και Lulzim Basha, υπέγραψαν την επίσημη συμφωνία. Η υπογραφή και η επικύρωσή της από τα δύο Κοινοβούλια αναμενόταν να γίνει προτού διεξαχθούν οι αλβανικές βουλευτικές εκλογές στα τέλη Ιουνίου. Βάσει του αρχικού σχεδιασμού, η Ελλάδα, η Αλβανία και η Ιταλία θα συνυπογράψουν νέα (τριμερή) συμφωνία για την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας και της ΑΟΖ στην περιοχή.

Οι διαπραγματεύσεις διήρκεσαν περίπου ένα χρόνο και έγιναν υπό συνθήκες μυστικότητας. Διπλωματικοί κύκλοι αναφέρουν πως η Ελλάδα τα τελευταία χρόνια έχει ξεκινήσει μια συστηματική προσπάθεια να κλείσει τα μέτωπα οριοθέτησης των θαλάσσιων ζωνών της με όμορα κράτη, προκειμένου στη συνέχεια να επικεντρωθεί

¹⁰ Επικεφαλής της ελληνικής αντιπροσωπείας ήταν ο πρέσβης κ. Γ. Σαββαΐδης, σύμβουλος πολιτικό-στρατιωτικών και επιχειρησιακών υποθέσεων. Από το Υπουργείο Εξωτερικών συμμετείχαν οι νομικοί κ. Β. Πατρώνας, προϊστάμενος της Ειδικής Νομικής Υπηρεσίας, και κα Α. Στρατή, εμπειρογνώμονας για το Δίκαιο της Θάλασσας ενώ από την Υδρογραφική Υπηρεσία του Πολεμικού Ναυτικού ο κ. Δ. Δαγρές, διευθυντής Χαρτογραφίας.

στην αντιμετώπιση του προβλήματος με την Τουρκία. Για την ελληνική εξωτερική πολιτική, η ηπειρωτική υφαλοκρηπίδα απέκτησε ιδιαίτερη σημασία κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1970 με την ανακάλυψη πετρελαίου έξω από την περιοχή της Καβάλας. Η πετρελαϊκή κρίση του 1973, η οποία τετραπλασίασε τις τιμές του πετρελαίου σε λίγους μήνες, και η προσμονή για πλούσια κοιτάσματα πετρελαίου προκάλεσαν το τουρκικό ενδιαφέρον, το οποίο παρέμεινε παρότι διαπιστώθηκε στην πορεία ότι κάτω από το βυθό του Αιγαίου Πελάγους δεν υπήρχαν λίμνες πετρελαίου. Η μονομερής ελληνική προσφυγή στο Διεθνές Δικαστήριο το 1976 απέτυχε, καθώς το Δικαστήριο απέφυγε να εκφράσει τη γνώμη του επικαλούμενο τυπικά προβλήματα, ενώ η διεκδίκηση στο Αιγαίο Πέλαγος από την πλευρά της Τουρκίας απέκτησε και άλλες παραμέτρους με πιο πρόσφατη τη θεωρία των γκρίζων ζωνών. Η συζήτηση για την οριοθέτηση υφαλοκρηπίδας αναζωπυρώθηκε λόγω του ενδιαφέροντος εξερεύνησης και εκμετάλλευσης κοιτασμάτων υδρογονανθράκων στις θαλάσσιες περιοχές και της συνακόλουθης ανάγκης καθορισμού Αποκλειστικών Οικονομικών Ζωνών.

Τη δεκαετία του 1970 υπεγράφη και η πρώτη συμφωνία που είχε συνάψει η Ελλάδα με γειτονική της χώρα για την οριοθέτηση της μεταξύ τους υφαλοκρηπίδας. Πρόκειται για τη συμφωνία με την Ιταλία που υπεγράφη το 1977. Με την ελληνοαλβανική συμφωνία ουσιαστικά κλείνει το κεφάλαιο της οριοθετήσεως θαλασσίων ζωνών στα δυτικά της χώρας μας. Απομένει ένα μικρό τμήμα λίγων εκατοντάδων μέτρων πριν το τριεθνές σημείο συναντήσεως των ορίων Ελλάδος-Ιταλίας-Αλβανίας που αφέθηκε ούτως ώστε να συμφωνηθεί και με την Ιταλία.

Η αμέσως προηγούμενη συμφωνία, όπως προαναφέρθηκε, είχε υπογραφεί το 1977 με την Ιταλία και αφορούσε στην οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας στο Ιόνιο Πέλαγος. Η τότε συμφωνία δεν ήταν δύσκολο να συναφθεί διότι τα μεγάλα βάθη των θαλασσών απομάκρυναν το οικονομικό ενδιαφέρον από τυχόν ανεύρεση πετρελαίου. Το 1992 η Αλβανία είχε υπογράψει συμφωνία με την Ιταλία για την οριοθέτηση της μεταξύ τους υφαλοκρηπίδας. Συνεπώς, η μοναδική οριοθέτηση που είχε απομείνει για την περιοχή αυτή ήταν μεταξύ της Αλβανίας και της χώρας μας ανάμεσα στις ακτές των Αγίων Σαράντα και της Χιμάρας αφ' ενός και της Κέρκυρας και των διαποντίων νήσων (Οθωνοί, Ερεικούσα, Μαθράκι) αφ' ετέρου. Οι διαπραγματεύσεις ξεκίνησαν στις 7 Απριλίου 2007 και ολοκληρώθηκαν μετά από 4 συναντήσεις των δύο πλευρών.

Η συμφωνία ακολουθεί κατά γράμμα τις σχετικές διατάξεις της Διεθνούς Συμβάσεως του Montego Bay¹¹ (1982) για το Δίκαιο της Θάλασσας, την οποία οι δύο χώρες έχουν επικυρώσει και δεσμεύονται από τις διατάξεις της. Επίσης, είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι το όριο που χαράχθηκε ονομάστηκε «θαλάσσιο όριο πολλαπλών χρήσεων¹²» καθώς δεν περιορίζεται μόνον στην οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας αλλά οριοθετεί παράλληλα τα χωρικά ύδατα (αιγιαλίτιδα ζώνη) και την Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη (ΑΟΖ), η οποία διαδέχεται την αιγιαλίτιδα και εκτείνεται μέχρι το όριο των 200 ν. μ. και σε αυτή το παράκτιο κράτος έχει κυριαρχικά δικαιώματα και δικαιώματα δικαιοδοσίας, ενώ θα αποτελέσει μελλοντικά το όριο των δύο χωρών για κάθε άλλη θαλάσσια ζώνη όποτε κι αν αυτή θεσπισθεί. Είναι η πρώτη φορά που η ελληνική διπλωματία υιοθετεί την τάση του σύγχρονου Διεθνούς Δικαίου, βάσει της οποίας η ΑΟΖ υπερκαλύπτει την έννοια της υφαλοκρηπίδας.

Η οριοθέτηση πραγματοποιήθηκε με τη μέθοδο της μέσης γραμμής/γραμμής ίσης αποστάσεως, όπου κάθε της σημείο απέχει εξίσου από τα πλησιέστερα στις γραμμές βάσεις σημεία, ανάμεσα στις ακτές Ελλάδος-Αλβανίας ενώ ακολουθήθηκε η φυσική ακτογραμμή των δύο χωρών, αφού πρώτα έκλεισαν με ευθείες γραμμές όλοι οι κόλποι της περιοχής, συμπεριλαμβανομένου και του κόλπου της Κέρκυρας. Να σημειωθεί η ιδιαίτερη σημασία της επιλογής της μεθόδου μέσης γραμμής/γραμμής ίσης αποστάσεως, καθώς αποτελεί πάγια ελληνική θέση ότι η εν λόγω μέθοδος πρέπει να ακολουθείται στις θαλάσσιες οριοθετήσεις. Η γραμμή οριοθέτησης διέρχεται βορείως των νησιών Ερεικούσα και Οθωνοί και καταλήγει στο λεγόμενο Τριεθνές σημείο. Τα νησιά της περιοχής έχουν πλήρη επήρεια επί της οριοθετήσεως ενώ συμπεριλήφθηκε και ένας βράχος έξω από την Κέρκυρα μαζί με τον ύφαλο που τον περιβάλλει. Κατά την οριοθέτηση έγινε αποδεκτό ότι όλα τα νησιά της περιοχής έχουν θαλάσσιες ζώνες. Λόγω της διαμάχης με την Τουρκία στο Αιγαίο Πέλαγος¹³, η ύπαρξη ελληνικών νησιών στην περιοχή καθιστούσε ιδιαίτερης σημασίας την

¹¹ Τρίτη Διεθνή Σύμβαση του Δικαίου Θαλάσσης, υπό τον τίτλο «United Nations Convention on the Law of the Sea III» (UNCLOS III, 1982).

¹² Το «θαλάσσιο όριο πολλαπλών χρήσεων» προσδιορίζεται από 150 σημεία. Ενδεικτικά, αναφέρεται ότι η συμφωνία της Ελλάδος με την Ιταλία το 1977 είχε χρησιμοποιήσει μόλις 6 σημεία. Αντιστοίχως η ιταλοαλβανική συμφωνία για την υφαλοκρηπίδα το 1992 χρησιμοποίησε 17 σημεία.

¹³ Η τελευταία φορά που κινήθηκε το θέμα της υφαλοκρηπίδας του Αιγαίου Πελάγους ήταν το έτος 2003. Οι δύο χώρες φαίνεται να είχαν καταλήξει σε συμφωνία για επιλεκτική επέκταση των ελληνικών χωρικών υδάτων σε κάποιες περιοχές ή, ειδικά, για παραπομπή της οριοθετήσεως στη Χάγη. Η κυβέρνηση Σημίτη, όμως, δίστασε να προχωρήσει παραμονές των εκλογών σε μια τέτοια συμφωνία.

αντιμετώπισή τους κατά την οριοθέτηση. Σε παρόμοια διαδικασία οριοθέτησης των θαλασσιών ζωνών με την Ιταλία, η Ελλάδα είχε δεχτεί την απαίτηση της χώρας αυτής να μην αναγνωριστούν τα δικαιώματα που συνεπάγεται η αιγιαλίτιδα ζώνη και η υφαλοκρηπίδα για το νησί Οθωνοί. Στη συμφωνία επίσης, λαμβάνεται υπ' όψιν μελλοντική επέκταση των ελληνικών χωρικών υδάτων στα 12 ν.μ. . Η ελληνική αιγιαλίτιδα ζώνη στην περιοχή είναι 6 ν. μ., όπως και στο Αιγαίο, όπου το δικαίωμα της επέκτασης, αν και υποστηρίζεται από το Διεθνές Δίκαιο, δεν αναγνωρίζεται από την Τουρκία, η οποία για αυτό το λόγο διατηρεί casus belli εναντίον της Ελλάδας.

Η εν λόγω συμφωνία αποτελεί ουσιαστική συμβολή στην περαιτέρω ανάπτυξη των φιλικών σχέσεων Ελλάδος-Αλβανίας και μπορεί να χαρακτηριστεί πρότυπο θαλάσσιας οριοθέτησεως δεδομένου ότι και οι δύο χώρες μπορούν να είναι απολύτως ικανοποιημένες από το τελικό και ισοβαρές αποτέλεσμα. Ωστόσο, η συμφωνία είχε διαφορετική αντιμετώπιση στο εσωτερικό των δύο χωρών. Στην Ελλάδα έγινε δεκτή με ικανοποίηση καθώς φαίνεται ότι διασφαλίζει τα εθνικά συμφέροντα ενώ παράλληλα ενισχύει τη χώρα ενάντια στους τουρκικούς ισχυρισμούς για το Αιγαίο. Στο άλλο συμβαλλόμενο μέρος, όμως, μεγάλη μερίδα του τύπου έκανε λόγο για εθνική μειοδοσία. Η αρχαιότερη εφημερίδα της χώρας Gazeta Shqiptare κυκλοφόρησε με τίτλους για το μεγαλύτερο «σκάνδαλο του αιώνα» και κατηγορήσε τη κυβέρνηση ότι «δώρισε» 225 μ² . Όπως ήταν επόμενο, η κατάσταση αυτή επηρέασε και την επικύρωση της συμφωνίας στο Αλβανικό κοινοβούλιο. Τον Οκτώβριο του 2009, υπήρξαν αντιδράσεις από την αλβανική αξιωματική αντιπολίτευση, το Σοσιαλιστικό Κόμμα της χώρας, καθώς και από διάφορες εθνικιστικές οργανώσεις. Ως αποτέλεσμα ο Edi Rama, πρόεδρος του Σοσιαλιστικού Κόμματος, προσέφυγε στο Συνταγματικό Δικαστήριο της Αλβανίας για να εξεταστεί η νομιμότητα της. Η κίνηση αυτή μπορεί να ερμηνευτεί στα πλαίσια της πολιτικής κρίσης που σοβεί στην Αλβανία από τον περασμένο Ιούνιο, καθώς ο Edi Rama επιχειρεί να πλήξει με κάθε δυνατό τρόπο τον πολιτικό του αντίπαλο Sali Berisa¹⁴. Η συμφωνία αυτή ήταν αναγκαία για την Ελλάδα αφενός λόγω της έξαρσης της τουρκικής προκλητικότητας στο Αιγαίο Πέλαγος, αφετέρου προς ενίσχυση των ελληνικών θέσεων στον ελληνοτουρκικό διάλογο. Ήδη πραγματοποιούνται διαβουλεύσεις με την Αίγυπτο και τη Λιβύη για τις αντίστοιχες οριοθετήσεις. Οι

¹⁴ Τζίμας, Σ. «Παιχνίδια των αλβανών Σοσιαλιστών» ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ. Δημοσιεύτηκε στις 21-10-2009. [Ανακτήθηκε στις 13-01-2010]

συνομιλίες με την Αίγυπτο συνάντησαν και την ενόχληση της Τουρκίας, η οποία ήθελε να έχει λόγο στον καθορισμό των ΑΟΖ στην Ανατολική Μεσόγειο και απαιτούσε το Καστελόριζο να εξαιρεθεί από τις διαπραγματεύσεις.

Η τουρκική θέση για το Αιγαίο υποστηρίζει ότι τα νησιά δεν έχουν υφαλοκρηπίδα και αρνείται να εφαρμόσει στο Αιγαίο Πέλαγος τα όσα προβλέπει το Διεθνές Δίκαιο. Άλλωστε η ίδια δεν έχει επικυρώσει τη Σύμβαση του Montego Bay, επομένως δε δεσμεύεται από αυτή. Η Ελλάδα, καθώς θα έχει έρθει σε συμφωνία με όλα τα όμορα παράκτια κράτη βάσει των αρχών και διατάξεων της Σύμβασης για το Δίκαιο της Θάλασσας, δημιουργεί προηγούμενο στις διμερείς συμφωνίες για τον καθορισμό των θαλάσσιων ζωνών. Το γεγονός αυτό δεν επηρεάζει την τουρκική προκλητικότητα αλλά απομονώνει τις αξιώσεις του Τούρκων εν όψει μάλιστα και των ενταξιακών διαπραγματεύσεων της Τουρκίας με την Ευρωπαϊκή Ένωση.

ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΗΝ ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ

Ενέργεια & Περιβάλλον

- **Οι ειδικοί στον τομέα της ενέργειας στη Βουλγαρία προβλέπουν στασιμότητα στη κατανάλωση φυσικού αερίου** στην ευρωπαϊκή και βαλκανική αγορά. Το 2009 η κατανάλωση είχε γνωρίσει αισθητή μείωση λόγω της έλλειψης ρευστότητας στις οικονομίες. Ωστόσο, οι αρχές της Βουλγαρίας λαμβάνουν πρόσθετα μέτρα για τη δημιουργία αποθεμάτων σε περίπτωση που μειωθούν οι εισαγωγές από τη Ρωσία.
- **Τη χορήγηση δανείου 150 εκ. € στην εταιρεία διακίνησης φυσικού αερίου της Σερβίας (Srbijagas) εξετάζει η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης.** Τα δάνειο σχεδιάζεται να αξιοποιηθεί στην αγορά ποσοτήτων φυσικού αερίου, στην κατασκευή νέων αποθηκευτικών υποδομών και στην αναβάθμιση και εναρμόνιση του εσωτερικού δικτύου με περιβαλλοντικά πρότυπα.

- **Ολοκληρώθηκε αναλυτική μελέτη των κατασκευαστών του South Stream για την πορεία του αγωγού στο έδαφος της Σερβίας.** Βάσει της μελέτης καταλληλότερες από όλες τις πιθανές διαδρομές είναι αυτές που θα έχουν σημείο εσόδου στη χώρα ή την περιοχή πλησίον της Νις ή του Ζαγιετσάρ. Επιπλέον επισημάνθηκε η προτεραιότητα που δίνει η Gazprom στην κατασκευή υπόγειων αποθηκευτικών δεξαμενών στη Σερβία ώστε να εξασφαλίζεται η ενεργειακή ασφάλεια της χώρας.
- **Τις προβλέψεις της για την ανάπτυξη των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας στη Βουλγαρία** μέχρι το τέλος της δεκαετίας ανακοίνωσε η κυβέρνηση με δημοσίευση στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Οικονομίας. Οι προβλέψεις γίνονται στα πλαίσια της κοινοτικής Οδηγίας 2009/28/EC και ιδιαίτερο βάρος δίνεται στα υδροηλεκτρικά έργα. Τα σχέδια της κυβέρνησης για την ανάπτυξη των ΑΠΕ δίνουν έμφαση περισσότερο στην περιοχή του Δούναβη και εκφράζονται μέσα από τα κοινά project με τη Ρουμανία.
- **Στην πράσινη ενέργεια στοχεύει τις προσπάθειές της η Αλβανία,** σύμφωνα με τις δηλώσεις του πρωθυπουργού της Sali Berisa, ο οποίος, στο Συνέδριο για την Κλιματική Αλλαγή στην Κοπεγχάγη στις 17 Δεκεμβρίου, δήλωσε πως τα Τίρανα έχουν δεσμευτεί να τηρήσουν τα ευρωπαϊκά και διεθνή πρότυπα για το κλίμα και την παραγωγή πράσινης ενέργειας. Επιπλέον κάλεσε τις επιχειρήσεις να στρέψουν το ενδιαφέρον τους και να επενδύσουν περισσότερο στη χώρα.

Ανθρώπινα Δικαιώματα

- **Σε απογραφή αναμένεται να προβεί το 2011 η Αλβανία** σύμφωνα με δηλώσεις του πρωθυπουργού, Sali Berisa. Στην απογραφή ο πληθυσμός θα πρέπει να δηλώσει μεταξύ άλλων και την μητρική γλώσσα, το θρήσκευμα καθώς και την εθνικότητα, καθότι η τελευταία απογραφή έλαβε χώρα το 1989. Το γεγονός προκάλεσε αρκετές αντιδράσεις, καθώς υπάρχουν επικριτές που φοβούνται πως οι αριθμοί σχετικά με το μειονοτικό στοιχείο θα μπορούσαν να διογκωθούν, απειλώντας έτσι την ακεραιότητα της χώρας.

- **Πέντε άτομα συνελήφθησαν στην Κροατία στα πλαίσια έρευνας για εγκλήματα πολέμου** εναντίον Σέρβων πολιτών. Συγκεκριμένα σε δήλωση της αστυνομίας στις 19 Δεκεμβρίου ανακοινώθηκε η κράτηση πέντε υπόπτων, εκ των οποίων τρεις κατηγορούνται για δολοφονία ομάδας ηλικιωμένων ενώ οι άλλοι δύο για συγκάλυψη της υπόθεσης. Την σύλληψη διαδέχτηκε διαδήλωση με τη συμμετοχή περίπου 4.000 άνθρωποι που συγκεντρώθηκαν στο Ζάγκρεμπ στις 26 Δεκεμβρίου και αποτελούνταν κυρίως από πρώην αστυνομικούς και βετεράνους πολέμου για την περίοδο 1991-1995. Κύριο αίτημα των συγκεντρωθέντων ήταν να τερματίσει ο στιγματισμός όλων των βετεράνων του πολέμου ως εγκληματίες πολέμου.

- **Απόρριψης έτυχε το αίτημα του Karadzic** στις 24 Δεκεμβρίου, όταν κατηγορούμενος ζήτησε να αντικατασταθεί ο Βρετανός δικηγόρος του που έχει διορισθεί από το δικαστήριο, Richard Harvey. Ο Karadzic είχε ζητήσει δικηγόρο, ο οποίος θα είχε ίδιο πολιτιστικό και εθνικό υπόβαθρο με τον ίδιο, αίτημα που αντικρούστηκε από το Δικαστήριο με το επιχείρημα πως ακόμη και ο κύριος νομικός σύμβουλος του κατηγορουμένου, Peter Robinson, κατάγεται από τις Ηνωμένες Πολιτείες.

- Σε εντονότατη σύγκρουση βρέθηκαν άλλη μια φορά η Σερβική Δημοκρατία και το γραφείο του Ύπατου Αρμοστή στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη, **Valentin Inzko**, καθώς το κοινοβούλιο της χώρας κατέληξε πως δεν υπάρχει καμία νομική υποχρέωση να γίνουν αποδεκτές και να επιβληθούν οι αποφάσεις του Ύπατου Αρμοστή σχετικά με τη διεθνή παρουσία στο δικαστικό σώμα της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης ξένων εισαγγελέων και δικαστών αναφορικά με εγκλήματα πολέμου. Κάτι τέτοιο προκάλεσε την ενόχληση του Inzko, σύμφωνα με τον οποίο «αυτό θα μπορούσε να διακινδυνεύει τη στρατηγική περάτωσης του Διεθνούς Δικαστηρίου Εγκλημάτων για την πρώην Γιουγκοσλαβία (ICTY)» και «το πιο σοβαρό από όλα θα σήμαινε ότι οι μάρτυρες θα έπρεπε να επαναλάβουν την επίπονη κατάθεσή τους άλλη μια φορά μπροστά από τον κατηγορούμενο». Από την άλλη, ο πρωθυπουργός της χώρας, Milorad Dodik, δήλωσε πως θα ήταν σκόπιμο να τεθεί το θέμα των

διεθνών δικηγόρων που εργάζονται στα δικαστήρια της Βοσνίας Ερζεγοβίνης σε δημοψήφισμα.

- **Η Σερβία ενδέχεται να αποσύρει την αγωγή της κατά Κροατίας για εγκλήματα πολέμου** εάν και η ίδια προβεί σε ανάλογη κίνηση. Στις συγκεκριμένες δηλώσεις προχώρησε ο πρόεδρος της Σερβίας στις 6 Ιανουαρίου, υποστηρίζοντας πως «πολιτικά και νομικά, υπάρχει περιθώριο για απόσυρση αμφοτέρων των αγωγών από το ICJ και εκλογίκευση της διαφωνίας αυτής». Η αγωγή υποβλήθηκε από τους Σέρβους στις 4 Ιανουαρίου ως ανταπάντηση σχετικής αγωγής που είχε υποβληθεί από την Κροατία το 1999. Με τη σειρά τους οι Σέρβοι απαιτούν για το δικό τους πληθυσμό που εκτοπίστηκε κατά την διάρκεια συγκρούσεων 1991-1995 την διευθέτηση του επαναπατρισμού, τα ζητήματα ακίνητης περιουσίας και τα δικαιώματα σε συντάξεις και στέγαση.

- **Σε ετήσια έρευνα της αμερικανικής οργάνωσης επιθεώρησης της Δημοκρατίας, Freedom House, ορισμένα κράτη της ΝΑ Ευρώπης σημείωσαν ικανοποιητικές επιδόσεις.** Η έρευνα κατατάσσει τις χώρες ως Ελεύθερες, εν μέρει Ελεύθερες και μη Ελεύθερες, εξετάζοντας τις εκλογικές τους διαδικασίες, τον πολιτικό πλουραλισμό και τη λειτουργία της κυβέρνησης, την ελευθερία έκφρασης και του συνεταιρίζεσθαι καθώς και το κράτος δικαίου. Ελλάδα, Βουλγαρία, Ρουμανία, Σερβία, Μαυροβούνιο και Κροατία συμπεριλήφθηκαν στην κατηγορία των Ελεύθερων χωρών ενώ Αλβανία, πΓΔΜ, Βοσνία Ερζεγοβίνη και Κόσσοβο κατατάχθηκαν στις εν μέρει Ελεύθερες χώρες.

- **Έτοιμη να δεχτεί κρατούμενους από το Γκουαντάναμο εμφανίζεται η Αλβανία,** σύμφωνα με δηλώσεις του πρεσβευτή της χώρας στις ΗΠΑ. Ο ίδιος διαβεβαίωσε πως η χώρα του είναι πρόθυμη να δεχτεί κατηγορούμενους για τρομοκρατικές επιθέσεις χωρίς, ωστόσο, να προσδιορίζει τον ακριβή αριθμό αυτών.

- **Ο Σέρβος εισαγγελέας Vuksevic αναφέρει ότι έχει σημειωθεί πρόοδος στην έρευνα για το εμπόριο οργάνων** σε δήλωση του από το γραφείο για εγκλήματα πολέμου την Κυριακή 27 Δεκεμβρίου. Η Σερβία ερευνά ισχυρισμούς, σύμφωνα με τους οποίους, Αλβανοί του Κοσσόβου απήγαγαν εκατοντάδες Σέρβους αιχμαλώτους πολέμου και τους μετέφεραν από το Κόσσοβο στην Αλβανία, συγκεντρώνοντας τα όργανα τους για πώληση στο εξωτερικό προς το τέλος της σύγκρουσης το 1999. Ο εισαγγελέας ανέφερε, επίσης, ότι υπάρχουν δυνητικοί μάρτυρες, οι οποίοι είναι, όμως, απρόθυμοι να καταθέσουν υπό το φόβο για αντίποινα.

Οικονομία

- **Την προεδρία του Συμφώνου Ελεύθερου Εμπορίου των χωρών της Κεντρικής Ευρώπης ανέλαβε την 1^η Ιανουαρίου η Σερβία** για το 2010. Το συγκεκριμένο σύμφωνο που υπεγράφη στις 19 Δεκεμβρίου 2006 ενώνει τη Σερβία, Βουλγαρία, Ρουμανία, Μαυροβούνιο, Κροατία, Μολδαβία, Σκόπια και Αλβανία.
- **Τις προτεραιότητες για την οικονομία ανακοίνωσε ο πρωθυπουργός της Βουλγαρίας B. Borisov.** Βασικοί στόχοι η κατάρτιση ενός ισορροπημένου προϋπολογισμού και η έναρξη διαπραγματεύσεων για τη συμμετοχή της χώρας στην Ευρωζώνη. Επιπλέον, εκτίμησε ότι η ανάκαμψη της οικονομίας από την κρίση θα αρχίσει από τον Ιούνιο.
- **Απαισιόδοξη εμφανίζεται η αυστριακή τράπεζα Raiffeisen Centrobank σχετικά με την πορεία της βουλγαρικής οικονομίας για το 2010.** Προβλέπει ότι η αύξηση της ανεργίας και τα ελλείμματα θα επηρεάσουν αρνητικά και άμεσα την αγοραστική δύναμη των καταναλωτών και δε συμερίζεται την εκτίμηση της κυβέρνησης ότι η χώρα θα ανακάμψει από τον Ιούνιο του 2010.
- **Με προβλήματα συνεχίζεται το πρόγραμμα ιδιωτικοποιήσεων της σερβικής κυβέρνησης.** Η αρμόδια υπηρεσία ματαίωσε την εξαγορά της σερβικής βιομηχανίας κατασκευής σιδηροδρομικών αμαξών Kraljevo, καθώς

έκρινε ότι η ουκρανική Azonimrex, που θα πραγματοποιούσε την εξαγορά, δεν θα ήταν σε θέση να εφαρμόσει το επενδυτικό πρόγραμμα που έχει εξαγγείλει.

- **Συμφωνία σύναψης δανείου με την Παγκόσμια Τράπεζα, ύψους 200 εκ. €, σύναψε η Κροατία.** Ο υπουργός Οικονομικών της χώρας τόνισε τη σημασία του δανείου για την υλοποίηση των στόχων της κυβέρνησης και για την εξασφάλιση της μακροοικονομικής σταθερότητας στην περίοδο της παγκόσμια οικονομικής κρίσης.
- **Στα πλαίσια των προσπαθειών να μην υποτιμηθεί το δηνάριο σε σχέση με το δολάριο, η Σερβική Κεντρική Τράπεζα προέβη σε παρέμβαση συναλλαγματικής στήριξης μέσα από τη διοχέτευση 23 εκ. € στις διεθνείς αγορές συναλλάγματος.** Η στήριξη του εθνικού νομίσματος κρίνεται αναγκαία για να μην αυξηθεί ο υπολογισμός του εξωτερικού χρέους.
- **Μείωση των άμεσων ξένων επενδύσεων κατά 25% κατέγραψε το υπουργείο Εμπορίου και Βιομηχανίας του Κοσόβου για το περασμένο έτος.** Αισιόδοξος, ωστόσο, εμφανίζεται ο υπεύθυνος για τις ξένες επενδύσεις, M. Hasani, για το 2010, τονίζοντας το ενδιαφέρον που έχουν δείξει πολλοί ξένοι επενδυτές.
- **Δυσοίωνες οι προβλέψεις για την πορεία της οικονομίας της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης, σύμφωνα με δηλώσεις του υπουργού Οικονομικών, D. Vrankic.** Σημείωσε ότι θα χρειαστούν πολλές προσπάθειες για τη διατήρηση του ρυθμού ανάπτυξης ενώ εξήγγειλε και περιστολή των κρατικών δαπανών. Παρά τις αρνητικές εκτιμήσεις του υπουργού, ο διεθνής οίκος αξιολόγησης Moody's διατήρησε τη αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας της χώρας σταθερή (B2) και εξέφρασε την πεποίθηση ότι η προοπτική της χώρας παραμένει σταθερή.

Άμυνα & Ασφάλεια

- **Την αποστολή μονάδας στη διεθνή δύναμη του Αφγανιστάν σχεδιάζει η Βοσνία-Ερζεγοβίνη**, σύμφωνα με δηλώσεις της εκπροσώπου του υπουργείου Αμύνης, U. Sinanovic. Σύμφωνα με στρατιωτικές πηγές, η μονάδα θα αποτελείται από 100 άντρες, οι οποίοι θα ενταχθούν στο τουρκικό, στο γερμανικό ή στο δανέζικο εκστρατευτικό σώμα. Το σχέδιο για την αποστολή της μονάδας αναμένεται να κατατεθεί στη συλλογική προεδρία της χώρας εντός του μηνός.
- **Την ενίσχυση της βουλγαρικής δύναμης στο Αφγανιστάν αποφάσισε η κυβέρνηση στις 30 Δεκεμβρίου.** Η συνολική δύναμη της βουλγαρικής αποστολής ανέρχεται στους 500 άντρες, οι περισσότεροι από τους οποίους εποπτεύουν την ασφάλεια στην αεροπορική ζώνη του Κανταχάρ.
- **Για δημοψήφισμα σχετικά με την ένταξη της χώρας στο ΝΑΤΟ κάλεσε τους πολίτες μια ομάδα 200 διανοουμένων στη Σερβία.** Σε δήλωσή τους υποστηρίζουν ότι η κυβέρνηση εργάζεται μυστικά για να εντάξει τη χώρα στους κόλπους της Βορειοατλαντικής Συμμαχίας. Αντιτάσσονται σε μια τέτοια προοπτική με βασικότερο επιχείρημα την επιχείρηση της Συμμαχίας κατά τη Σερβίας το 1999 που είχε ως αποτέλεσμα το θάνατο 2.500 πολιτών.
- **Τοπικό δικαστήριο στην Τουρκία άσκησε δίωξη εναντίων 23 Κούρδων αξιωματούχων για φερόμενες επαφές με το ΡΚΚ.** Οι ομάδα περιλαμβάνει οκτώ δημάρχους και ένα διαπρεπή ακτιβιστή και ήταν αποτέλεσμα μιας ευρύτερης επιχείρησης που έλαβε χώρα στις 25 Δεκεμβρίου σε διάφορες περιοχές στη νοτιοανατολική Τουρκία. Οι συλλήψεις προκάλεσαν βίαιες διαδηλώσεις στις κουρδική πλειοψηφίας περιοχές των Γιουκσέκοβα και Τσιζρέ, ενώ στη Ντιγιαρμπακίρ η συγκέντρωση υποστηρικτών των συλληφθέντων ήταν ειρηνική.

Εξωτερική Πολιτική

- **Έντονη δυσαρέσκεια προκάλεσε δήλωση του Σέρβου προέδρου, Boris Tadic**, στις 7 Ιανουαρίου κατά τη διάρκεια επίσκεψής του στο Νετσάνι του Κοσσόβου. Ο Tadic, επ' ευκαιρία των σερβικών Χριστουγέννων απέστειλε μήνυμα ειρήνης «εξ' ονόματος των Σέρβων πολιτών, εξ' ονόματος του σερβικού κράτους και εξ' ονόματός μου, πιστεύοντας ότι η ειρήνη είναι αναγκαία περισσότερο από οτιδήποτε σε αυτή την κοινή περιοχή που ζούμε», όπως χαρακτηριστικά ανέφερε. Αυτό ενόχλησε την επίσημη κυβέρνηση του Κοσσόβου, καθώς η είσοδος στο Σέρβο πρόεδρο είχε επιτραπεί μόνο υπό τον όρο ότι θα απέφυγε να κάνει δηλώσεις με πολιτική χροιά. Το γραφείο τύπου του Tadic, από την άλλη, υποστηρίζει πως ο πρόεδρος δεν είχε προβεί σε κάποια συμφωνία με την κυβέρνηση Κοσσόβου παρά μόνο με τα γραφεία της Ε.Ε. Η δήλωση του Tadic ανέφερε ότι δεν θα ήθελε να δει «μόνο τη Σερβία, δηλαδή και το Κοσσυφοπέδιο, στην ΕΕ αλλά όλες τις χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης να εντάσσονται το συντομότερο δυνατόν».

- **Ο πρόεδρος Παπούλιας αρνήθηκε πρόσκληση του Σκοπιανού ομολόγου του, Ivanov**. Σύμφωνα με επιστολή του ιδίου στις 22 Δεκεμβρίου, κάτι τέτοιο θα ήταν δυνατό μόνο αφού επιλυθεί το ζήτημα του ονόματος, το οποίο μεταξύ άλλων καθιστά εκκρεμή και την ένταξη της πΓΔΜ στην Ε.Ε.

- **Στο Βελιγράδι συγκεντρώθηκαν οι υπουργοί εξωτερικών της Τουρκίας, της Σερβίας και της Βοσνίας Ερζεγοβίνης στις 15 Ιανουαρίου**. Σκοπός της συνάντησης ήταν η πραγματοποίηση διαβουλεύσεων για την κατάσταση στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη.

- **Την έναρξη νέων διαπραγματεύσεων για το καθεστώς του Κοσσόβου αναμένεται να ζητήσει το Βελιγράδι εντός του έτους**. Ήδη οι κυβερνητικοί αξιωματούχοι εξετάζουν την επόμενη μέρα της απόφασης του Διεθνούς Δικαστηρίου, στο οποίο έχει ζητηθεί να γνωμοδοτήσει για τη νομιμότητα της ανεξαρτησίας του Κοσσόβου. Θα δοθεί ισχυρή ώθηση στην άμεση εξεύρεση λύσης, καθώς στη Σερβία θεωρείται ότι η αποκατάσταση της τάξης θα

βοηθήσει να ξεπεραστεί το σημαντικότερο εμπόδιο για την ευρωπαϊκή προοπτική της χώρας.

- **Την ανάγκη για τη χάραξη μιας νέας εποχής απαλλαγμένης από τις συγκρούσεις του παρελθόντος τόνισε σε ομιλία του στο Βελιγράδι ο Έλληνας πρωθυπουργός Γ. Παπανδρέου.** Στα πλαίσια του συνέδριου πρεσβευτών που διοργάνωσε το υπουργείο Εξωτερικών της Σερβίας, ο Παπανδρέου επεσήμανε το οργανωμένο έγκλημα, την εκτεταμένη διαφθορά και τη διάκριση των μειονοτήτων ως τα κύρια εμπόδια για την πορεία των χωρών των Δυτικών Βαλκανίων στην ΕΕ.
- **Επίσημα εγκαινιάστηκε η διπλωματική παρουσία του Κοσσόβου στη Σλοβενία και στη Κροατία.** Στις 29 Δεκεμβρίου 2009, ο Κροάτης πρόεδρος S. Mesic δέχτηκε τα διαπιστευτήρια του Κοσσοβάρου πρεσβευτή, ενώ στις 5 Ιανουαρίου 2010 στάλθηκε και ο πρέσβης της χώρας στη Σλοβενία. Σημειώνεται ότι οι δύο βαλκανικές δημοκρατίες είχαν αναγνωρίσει το Κόσσοβο ήδη από το 2008. Επιπλέον, την έναρξη διπλωματικών σχέσεων με το Κόσσοβο ανακοίνωσε και το Μαυροβούνιο, στις 15 Ιανουαρίου, ύστερα από ανταλλαγή επιστολών μεταξύ των υπουργών Εξωτερικών των χωρών.
- **Περιφερειακή συμφωνία για τη δημιουργία ζώνης σιδηροδρομικών μεταφορών υπογράφουν οι υπουργοί μεταφορών της ΝΑ Ευρώπης.** Οι υπουργοί των χωρών των Δυτικών Βαλκανίων και της Αλβανίας υπέγραψαν στα Τίρανα συμπληρωματικό έγγραφο για το Μνημόνιο Συνεννόησης που είχαν συνάψει οι ίδιες χώρες το 2004.
- **Ο απερχόμενος πρόεδρος της Κροατίας, S. Mesic, σε ομιλία του στο Κοινοβούλιο του Κοσσόβου κάλεσε τη Σερβία να σταματήσει να τρέφει ανεδάφικα όνειρα για την περιοχή.** Σημείωσε ότι η ανεξαρτησία του Κοσσόβου είναι τετελεσμένο γεγονός και προέτρεψε το Βελιγράδι να μην ωθεί του Σέρβους στα βόρεια της χώρας να μπούκοτάρουν τους κρατικούς θεσμούς.
- **Για συμφιλίωση των βαλκανικών λαών κάλεσε ο πρόεδρος της Σερβίας B. Tadic** από τη Βοσνία-Ερζεγοβίνη όπου είχε μεταβεί για τους εορτασμούς της

18^{ης} επετείου από την ίδρυση της Σερβικής Δημοκρατίας. Επιπλέον, σημείωσε την αναγκαιότητα για ψήφισμα του σερβικού Κοινοβουλίου που να καταδικάζει τη σφαγή στη Σρεμπρένιτσα, αίτημα που αρχικά υποστηρίζεται και από την αντιπολίτευση, και τη δέσμευση της χώρας του ότι δε θα παρέμβει στις εσωτερικές υποθέσεις της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης.

- **Σε συνέδριο Τούρκων πρεσβευτών ο υπουργός Εξωτερικών της χώρας, Davutoglu, έθεσε τις προτεραιότητες για τη νέα εξωτερική πολιτική.** Έμφαση δόθηκε στην ένταξη της χώρας στην ΕΕ και τόνισε ότι η διπλωματία της Τουρκίας θα πρέπει να αντανakλά το status μιας ευρωπαϊκής δύναμης που θα συγκαταλέγεται στις δέκα μεγαλύτερες οικονομίες του κόσμου.
- **Σε επίσημη απολογία προέβη το Ισραήλ για τη συμπεριφορά απέναντι στον Τούρκο πρεσβευτή.** Σε συνάντηση του με τον Ισραηλινό υφυπουργό Εξωτερικών, ο Τούρκος πρεσβευτής κάθισε σε καναπέ πολύ χαμηλότερο από την καρέκλα του Ισραηλινού αξιωματούχου, για να τονιστεί σημειολογικά η διαφορά ύψους. Η κίνηση αυτή έρχεται στα πλαίσια διαμαρτυρίας του Ισραήλ για τον τρόπο που παρουσιάζονται Ισραηλινοί αξιωματούχοι σε δημοφιλή τούρκικη εκπομπή. Ωστόσο, ανεξάρτητα από την επίσημη απολογία του, το Ισραήλ επιμένει στη διαμαρτυρία αλλά θεωρεί ότι έπρεπε να την εκφράσει με περισσότερο διπλωματικά μέσα.

Ευρωπαϊκή Ένωση

- **Την ευρωπαϊκή αρωγή για να αντιμετωπίσει τις πρωτοφανείς πλημμύρες που πλήττουν τα βόρεια της χώρας ζήτησε η Αλβανία.** Σύμφωνα με ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, στις 8 Ιανουαρίου, η Αλβανία αιτήθηκε την ενεργοποίηση του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Προστασίας του Πολίτη. Ήδη στη βόρεια Αλβανία έχει κηρυχθεί κατάσταση εκτάκτου ανάγκης και έχουν εκκενωθεί εκτεταμένες περιοχές.
- **Αντιδράσεις έχουν σημειωθεί για την ανάδειξη της επιτρόπου της Βουλγαρίας στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή.** Η πρώην υπουργός Εξωτερικών, R. Jeleva, δεν έδωσε πειστικές απαντήσεις για το βιογραφικό της στη

συνέντευξη για την ανάληψη του χαρτοφυλακίου «Διεθνούς συνεργασίας, ανθρωπιστικής βοήθειας και διαχείρισης κρίσεων» στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Επιπλέον, εξετάζεται η συμμετοχή της σε διοικητικό συμβούλιο εταιρείας, κάτι που αντιβαίνει το κοινοβουλευτικό πρωτόκολλο.

- **Την υποστήριξη του προς της ευρωπαϊκή προοπτική της Τουρκίας εξέφρασε ο Γερμανός υπουργός Εξωτερικών, G. Westerwelle,** κατά τη διάρκεια επίσκεψης του στην Άγκυρα. Ο Γερμανός υπουργός επαίνεσε την τουρκική ηγεσία για την προσπάθεια προσέγγισης των Κούρδων και για τις μεταρρυθμιστικές προσπάθειες της.

- **Το ενδεχόμενο να παραπεμφθεί από την ΕΕ** αντιμετωπίζει η Ελλάδα, σύμφωνα με δημοσιεύσεις της Τετάρτης 13 Ιανουαρίου, μετά από την υποβολή αναξιόπιστων στοιχείων σχετικά με το έλλειμμα προϋπολογισμού της χώρας. Σύμφωνα με έκθεση της, ΕΕ έχουν υπάρξει καταγγελίες το προηγούμενο έτος από τον επικεφαλής της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας Ελλάδος (ΕΣΥΕ), σχετικά με παρεμβάσεις σχετικά με τα στοιχεία που υποβλήθηκαν. Η απειλή για νέα νομικά μέτρα εναντίον της Αθήνας, μετά από την αγωγή του 2004, έλαβαν χώρα έπειτα από επιβαρυντική έκθεση της Επιτροπής για τα στατιστικά σχετικά με το έλλειμμα και το χρέος της Ελλάδας. Σύμφωνα με την έκθεση, τον Οκτώβρη του 2009, η προηγούμενη κυβέρνηση της Ελλάδος και η διάδοχός της έστειλαν στην ΕΕ εξαιρετικά διαφορετικές αναφορές για έλλειμμα της χώρας για τα έτη 2005 έως 2008, καθώς επίσης και αντικρουόμενες προβλέψεις για το 2009. Το χρέος της Ελλάδος αυτή τη στιγμή φτάνει το 113% του ΑΕΠ, ενώ αναμένεται να αυξηθεί. Ο μόνιμος πρόεδρος της ΕΕ, Herman Van Rompuy, που επισκέφτηκε την χώρα στις 12 Ιανουαρίου, δήλωσε ότι η Ελλάδα λαμβάνει μέτρα ώστε να αντιμετωπίσει την πρόκληση που προέκυψε λόγω των δημοσιονομικών της, ενώ από την άλλη ο Oli Ren, ο νέος επίτροπος οικονομικών και νομισματικών υποθέσεων της ΕΕ, δήλωσε ότι αμφιβάλει πως η Ελλάδα θα επιχειρήσει να φύγει από την ευρωζώνη ή θα αναγκαστεί να το κάνει.

- **«Η Αλβανία και η Βοσνία-Ερζεγοβίνη θα ενταχθούν σύντομα στη ζώνη Σένγκεν»**, δήλωσε ο Υπάτος Εκπρόσωπος για την Κοινή Εξωτερική Πολιτική και την Πολιτική Ασφάλειας, Javier Solana σε συνέντευξη στην εφημερίδα του Μαυροβουνίου Podgorica Pobjeda. Ο Solana σημείωσε πως η συνεργασία και ειρήνη στην περιοχή εξασφαλίζει τις προοπτικές των χωρών για ευρωπαϊκή ενσωμάτωση.

- **Η Τουρκία προτρέπει την ΕΕ να επεκτείνει την άρση της βίζα και στους Τούρκους πολίτες.** Ο υπουργός εξωτερικών Davutoglu δήλωσε πως είναι απαράδεκτο να αίρονται οι προϋποθέσεις βίζα στους πολίτες βαλκανικών χωρών που βρίσκονται σε πρώιμο στάδιο διαπραγματεύσεων και όχι στην Τουρκία.

- **Σύμφωνα με δηλώσεις του Γερμανού πρεσβευτή σε αλβανική εφημερίδα, η Αλβανία θα πρέπει να περιμένει την άνοιξη την επίσκεψη αποστολής της ΕΕ για τη διαφθορά.** Η αποστολή θα εξετάσει επί τόπου τα αποτελέσματα των πολιτικών της κυβέρνησης για την αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος και την πάταξη της διαφθοράς.